

MODERNIZOVANJE ITALIJANSKE RATNE MORNARICE

Nekoliko interesantnih mišljenja, prijedloga, inicijativa pojedinih autora, objavljenih u vojnostručnoj štampi susjedne Italije (npr. u »Rivista Marittima« septembar-decembar 1970, te januar i februar 1971. godine), kao i neki već usvojeni stavovi za italijansku ratnu mornaricu, ukazuju na to kako se gleda na flotni program, naučni rad i razvoj kadra italijanske RM.

Flotni program je jedna od tema razmjene mišljenja u vojnostručnoj štampi Italije. Pri tome se autori zalažu za zakonsko fiksiranje realiziranja perspektivnog desetogodišnjeg flotnog programa. Nakon njegovog realiziranja stanje bi, u globalu, trebalo da izgleda ovako: 8 većih projektilskih brodova višestruke namjene, 48 manjih brodova (među njima i desantnih), 48 helikoptera (ukrcanih na brodove ili u bazama na kopnu), dva puka mornaričke pješadije (S. Marko i S. Dorđo), 8 podmornica za otvoreno more i osam za obalne vode, 8 brodova za podršku, 24 protivpodmornička aviona bazirana na kopnu (pretežno daljeg dejstva i naoružana projektilima avion-brod), zatim pomoćni brodovi (oceanografski, hidrografski, remorkeri, vodonosci), trenazni avioni, helikopteri i sl. Smatra se da interesi nacije nameću potrebu za takvim programom i da njene ekonomske mogućnosti, naučni i tehnički kapaciteti, to mogu realizirati (»Rivista Marittima« br. 9/70). Italijanska ratna mornarica je već zauzela stav (»Rivista Marittima« br. 12/70) da u operativni sastav uvede lebdjelice i hidrokrlilne brodove. Ovoj odluci prethodila je detaljna studija razvoja ove vrste brodova u svijetu i njihove moguće upotrebe u RM.

U pogledu lebdjelica (hoverkrafta) posebno su izučavana iskustva SAD iz rata u J. Vijetnamu. Naime, nekoliko lebdjelica britanske produkcije (SRN-5, SK-5) od po 10 tona deplasmana, naoružanih lakim oružjem, sposobnih da prebace 20 naoružanih vojnika, upotrijebile su SAD za protivpartizanska dejstva u području delte Mekonga. Izučena su i iskustva kanadske RM, koja ove brodove uvodi za potrebe obalne straže (nadzor, traženje i spasavanje). Porudžbine Irana u V. Britaniji, i to lebdjelica (u vojnoj verziji) od 48 tona deplasmana (brzina 65 čv), takođe su bile predmet razmatranja. To se odnosi i na cjelokupnu aktivnost V. Britanije u razvoju lebdjelica, koja u tom pogledu zauzima vodeće mjesto u svijetu. Po zasebnoj narudžbi, italijanska RM je kupila jednu lebdjelicu (tip SRN-6) od 10,2 tone deplasmana. Ona ima

dva dodatna rezervoara za gorivo (od po 450 l) sa vanjske strane, elektronske uređaje, mitraljez (7,62 mm), a može da prebaci oko 40 ljudi. Nastavljaju se ispitivanja sa ovim prototipom za potrebe italijanske RM.

U pogledu brzih hidrokričnih brodova razmatran je čitav niz postojećih tipova i prototipova u svijetu. Najviše pažnje privukla je topovnjača-hidrokričlac tipa »Tucumcari« (PGH2) od 58 t, brzina veća od 40 čv, sa preklopnim krilima, pogonom na vodeni mlaz i gasnom turbinom od 3040 KS. Taj brod je proizvela firma »Boeing« za RM SAD. U toku krstarenja, ovaj hidrokričlac (sa sklopljenim krilima) upotrebljava dizel-motor od 160 KS. Pogon na vodeni mlaz je ekonomičan, nečujan i ne prouzrokuje valove, siguran je i jednostavan i lako se održava. Brod je naoružan topom od 40 mm, sa dva dvocijevna topa od 50 mm i bacačem od 81 mm. Razmatrane su slične konstrukcije u SSSR i Kanadi, kao i moguće verzije naoružanja protivpodmorničkim oružjem i raketama brod-brod. Na kraju je ipak izabran tip »Tucumcari«, kao osnova za izgradnju vlastitog hidrokričnog ratnog broda, koji bi trebalo da predstavlja novu i poboljšanu verziju »Tucumcaria«: deplasmana od oko 59 tona, dužine 22 i širine 7 m. Biće u stanju da razvije brzinu i do 50 čv i da krstari (na krilima) i pri lošem moru brzinom od preko 40 čv. Brod će raspolagati sistemom pogona na vodeni mlaz za plovidbu na krilima, odnosno gasnom turbinom (tipa »Proteus«) od 4500 KS za pogon pumpe na vodeni mlaz. Za plovidbu (bez oslonca na krila) upotrebljava dizel-motor, koji pokreće vijak. Predviđa se slijedeće naoružanje: top od 76/62 mm i sistem raketnog naoružanja brod-brod (tip »Nettuno«), dok bi sistemi za navođenje trebalo da predstavljaju najsuvremenija rješenja.¹ Projekti i izgradnja biće izvedeni u Italiji, uz pomoć stručnjaka iz »Boeinga«. Prema podacima iz štampe, brod će graditi u zajednici preduzeća »Alinavi« iz Mesine i »Oto-Melara« iz La Specije i, kako se predviđa, isporučiće ga italijanskoj RM 1973. godine. Radi se, dakle, očito o težnji da se što prije, i na jednom višem nivou, otkloni zaostajanje ove RM u razvoju raketnih čamaca.

Upozoravajući na obaveze Italije (prema NATO-u) i na njene političke i vojne odgovornosti u odnosu na današnje stanje na Sredozemlju, na nesigurnu međunarodnu situaciju, s jedne, kao i na ekonomske mogućnosti zemlje, s druge strane, autori podvlače da se te činjenice odražavaju na utvrđivanje i tempo realizovanja flotnog programa.

U toku je izgradnja dva projektilska razarača (»Audace« i »Ardito«), dvije podmornice od oko 1.000 tona deplasmana, čija se isporuka očekuje u toku 1971. godine, zatim dvije topovnjače (»Dardo« i »Strale«) koje će biti naoružane projektilima brod-brod. Pored toga, gradi se i više pomoćnih brodova.

¹ Vrše se opiti sa topom 76 mm za ugradnju u kupole TOP i RČ. Ovaj top sa slabim trzajem ima (teoretski) kadencu od 80 metaka u minutu, postiže veliki domet, potpuno je automatizovan, a upravlja se pomoću radara.

Prema informacijama agencije UPI, raketa »Otomat« (prema početnim slovima iz imena proizvođača »Oto — Melara« iz Italije i »Engine Matra« iz Francuske) francusko-italijanske koprodukcije trebalo bi da uđe u serijsku proizvodnju 1973. godine. Radi se, navodno, o raketi brod-brod, dužine 4,82 m, dometa 80 km, težine nakon starta 730 kg, brzine 0,9 maha, čija je putanja leta niska do neposredne blizine cilja, a može se lansirati sa brodova, aviona i helikoptera. Cijena rakete proizvedene u seriji — oko 2,4 milijuna dinara.

Jača i modernizira se i italijanska mornarička avijacija. Novi helikopteri vlastite proizvodnje ulaze u sastav protivpodmorničkih snaga. U Francuskoj su nabavljeni avioni tipa Breguet »Atlantic« radi jačanja protivpodmorničke odbrane.

Od mornaričkog naoružanja posebna se pažnja poklanja razvoju topova 76/62 mm i 127/54 mm, zatim razvoju projektila (»Sea Killer«) brod-brod i projektila (»Sea-Indigo«) brod-avion. Pored toga, Italija je pridruženi član evropskog konzorcija za proizvodnju američkog projektila »Sea Sparrow«.

Autori smatraju da i ovaj flotni program, uz postojeće moderne projektilske brodove (krstarice opremljene i helikopterima, kao npr. »Vittorio Veneto«) i nabavku desantnog broda i dva razarača (tipa »Fletcher«) u SAD, predstavlja jačanje italijanske RM — u skladu sa porastom njene odgovornosti na Sredozemlju, tom danas »toplom području« globusa.

Naučno istraživanje strategije pokreće se kao jedno od veoma važnih pitanja i za italijansku RM. U članku *Appunti su Introduzione alla Strategia*, del Generale A. Beaufre (»Revista Marittima« br. 12/70) oštro se zamjera na pomanjkanju naučnih institucija za istraživanje strategije u Italiji, za razliku od drugih razvijenih zemalja. Nakon svestranih analiza ove problematike, sa stanovišta današnjih (i sutrašnjih) potreba oružanih snaga i zemlje u cjelini, izvode se neki interesantni zaključci. Prvi se odnosi na fakat o sveobuhvatnosti i značaju suvremene strategije, koja je po prirodi svoje problematike interdisciplinarnog karaktera, te se istraživanjima u toj oblasti moraju baviti političari, vojnici, ekonomisti i drugi naučnici, istražujući problematiku kompleksno i po posebnostima. Podvlači se potreba fundamentalnih istraživanja u toj oblasti i ukazuje na to da je tzv. vojnu strategiju nemoguće izučavati i definirati bez izučavanja i definiranja strategije zemlje u cjelini. Ističe se značaj nauke o ratu — polemologije. Na kraju se sugerira pokretanje naučnog centra u Italiji koji bi mogao da pristupi rješavanju aktuelnih problema strategije na naučnim osnovama. Što se tiče organizacijske strukture tog centra, on bi se mogao sastojati, po mišljenju autora, od malog jezgra naučnih kadrova, koji bi usmjeravali posebne studije i koordinirali rad. Pojedinačne studije obavljale bi se u odgovarajućim naučnim institucijama izvan oružanih snaga (na univerzitetima, naučnim institucijama), kao i finansiranjem projekata.

Problem oficirskog kadra u italijanskoj RM usložili su, u znatnoj mjeri, mnogi činioci. Odnos prema tom pozivu bitno se mijenja, on više nije atraktivan ni dovoljno stimulativan. Napredovanje i nagrađivanje oficira opterećeni su nizom zastarjelih rješenja, a budžetska sredstva za plate oficira su nedovoljna, jer ogromni iznosi odlaze na održavanje i nabavku nove tehnike. U trci sa vremenom i za novom borbenom tehnikom, dio kadra nije u stanju, iz subjektivnih i objektivnih razloga, da stiče odgovarajuća znanja, niti da pokriva nova mjesta sa već postignutim činovima i stepenom stručnosti. Ako se, donekle, i zadovoljavaju potrebe prijema mladih ljudi za oficirski poziv, problem se otvara nakon što oni postanu oficiri, odnosno kad jednoga dana ustanove da im se izvan RM pružaju bolji ekonomski i drugi uvjeti života. Međutim, pogrešno bi bilo shvatiti da je osnovni problem samo u nji-

hovom ekonomskom položaju; naprotiv, jedan od važnih razloga je taj što oni, u odnosu na svoje kolege iz građanstva, nisu u istom položaju u pogledu priznavanja stečenih zvanja u slučajevima kad bi, po vremenu i školama, to trebalo da bude. To je štetna posljedica zastarjelih propisa u italijanskoj RM, pa i u oružanim snagama u cjelini. Upravo iz tih razloga u toku su studije za izradu novih propisa i statusa za oficire RM. Teži se da se, u najvećoj mogućoj mjeri, otklone i umanje slabosti njihova sadašnja položaja.

Osnovna karakteristika novog pristupa tom problemu jeste da se njegova rješenja traže kroz naučno istraživanje. Kod toga se polazi od nekoliko bitnih pretpostavki. Novi sistem mora da bude zasnovan na ugovornim obavezama, ekonomičan i selektivan, jer se ne može zahtijevati od odabranih mladića (fizički, intelektualno, moralno i po karakteru ponajboljih u zemlji) da postanu žrtve svog poziva, tj. da im se ne obezbijedi adekvatan razvoj. Njima treba da budu jasno predloženi uvjeti njihova napredovanja kad stupaju u OS. Ne smije se dozvoliti da je pojedinac, koji vrijedi kao i ostali, bilo čime prikraćen u odnosu na sebi ravne. Ovaj načelan pristup pri studiranju problema razrađuje se na konkretne uvjete i mogućnosti RM, i to u odnosu na realna finansijska sredstva, broj mjesta na ratnim brodovima (i njihove specijalnosti), veličinu već postojećeg oficirskog sastava, broj godina starosti za pojedine funkcije, stabilnost u mehanizmu unapređivanja. Dakako, ne radi se o statičnom, već dinamičnom proračunu koji za perspektivu od 20 do 25 godina (vrijeme za koje generacija najmlađih oficira već ima čin kapetana bojnog broda) realno valorizira bitne faktore: novčana sredstva, kadar, plovna sredstva i infrastrukturu RM, i na osnovu toga opredjeljuje i životni put svakog oficira (ako se eliminiiraju subjektivni činioci svakog od njih kao individue). Studija, dalje, izrađuje dva osnovna modela (koji uključuju operativu, tehniku, logistiku, administraciju, službe). Svaki model ponaosob se razmatra kroz kriterije organizacije, napredovanja i godina starosti, zatim se unose i elementi za sticanje novih znanja. Proračunima i upoređivanjem ovih modela dolazi se do četiri bitna zaključka: a) svi oficiri u italijanskoj RM čine jedinstveno tijelo (po kriteriju) bez obzira na uže specijalnosti — struke; b) izbor kandidata za najviše funkcije u RM vrši se u drugoj godini vojnopomorske akademije; c) potrebna je stalna inovacija planova vojnopomorske akademije, koja treba sve više da poprma fizionomiju autonomnog univerziteta; d) zastupa se jednoobraznost starosnih granica.

Na osnovu takvih studija potrebno je revidirati postojeće propise o službi oficira italijanske RM, i to što prije i neizostavno. Biće to početak jednog boljeg, iako ne idealnog rješenja, pri čemu će se riješiti najurgentniji problemi oficirskog kadra. Zatim predstoje temeljiti zahvati u rješavanju problema podoficira i ostalog kadra, čije osposobljavanje i razvoj predstavljaju jedan od temelja čitave organizacije. Razmatranjem izloženih problema, od strane admirala Đina Birindelija (*Un possibile nuovo ordinamento per gli ufficiali della M. M. Italiana*, »Rivista Marittima« br. 12/70), višegodišnja diskusija o ozbiljnim kadrovskim problemima u italijanskoj RM nalazi izlaz u tome da, na osnovu istraživanja u toj oblasti, ponudi rukovodstvu optimalna rješenja i predloži izmjene propisa i da time ujedno trasira dugoročniju politiku

u jednom od najvažnijih područja za efikasnost RM — u izgradnji i razvoju pomorskih kadrova. Računa se da će time biti otklonjena dva ozbiljna problema: opterećivanje RM kadrovskom strukturom, koja je dinamikom razvoja neophodnu piramidu činova postavila gotovo naopake (srazmjerno), i da se vrednovanje ovog poziva postavi na privlačnije i sigurnije osnove, jer, kako sam autor ističe, »neekonomično je u toku dvadeset godina pripremati 100 ljudi za visoke funkcije, a zatim uzeti samo deset«.

U kratkom prikazu mišljenja pojedinih autora bilo je riječi o interesantnim i krupnim pitanjima za svaku ratnu mornaricu (flotni program, razvoj naučnog rada, kadar) na osnovu mišljenja pojedinih autora iz italijanske RM, čije je neke argumentacije teško osporiti. Drugo je pitanje, međutim, šta će se, kada i kako od ovih prijedloga realizirati u italijanskoj RM. Takve prognoze prevazilaze intencije ove informacije.

Svakako prilikom razmatranja problema modernizovanja italijanske RM ne smije se, pored mnogih faktora, zanemariti i činjenica da će ova zemlja u narednih pet godina povećati svoju trgovačku flotu na oko 12,000.000 BRT (od sadašnjih 7 milijuna) kako bi mogla udovoljiti stalno rastućim potrebama privrede (i uvoza materijalnih dobara), što se mora reflektirati i na razvoj italijanske ratne mornarice.

Kapetan bojnog broda
Andželko KALPIĆ